

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΟΜΕΝΟΝ

Τῆς ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακίῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Προφῶν διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΝΩΤΕΑ ΔΡ. 6.

ΕΝ ΤῆΙ ΑΛΛΟΔΑΠῆΙ ΦΡ. ΧΡΥΣΑ 7

Ἀριθ. 22

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰανουαρίου

1893.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Τὸ νέον ἔτος.—Τίνες αἱ ιδιότητες τοῦ καλοῦ διδασκάλου.—Καὶ πάλιν πόλεμος κατὰ τῆς φιλεκπαιδευτικῆς ἐταιρείας.—Ἐπίγραμμα συνδέσμου Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων.—Βιβλιογραφία.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ !

Φιλόσοφος τις ἐκ τῶν νεωτέρων εἶπε ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος εἶναι εὐτυχής, ὅστις κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ἐξεγείρεται μὲ νέα σχέδια καὶ μὲ νέας ἐλπίδας. Τὸ ἔτος 1892 ὑπῆρξε τρικυμιῶδες καὶ διὰ τὸν ἄλλον κόσμον ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους, καὶ τὸ μόνον ὄνειρον διὰ τοὺς ἀπομείναντας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ὁ μόνος πόθος ἦτο καὶ ὑπνώττοντες καὶ ἐργηγορότες νὰ λάβωσι τὸν μισθὸν τῶν. Εἴχομαι τὸ νέον ἔτος νὰ φανῆ εἰς τοὺς διδασκάλους γλυκύτερον καὶ εὐδαιμονέστερον, ὥστε προφυλαγμένοι ἀπὸ τὸν ἐξ ἀσιτίας θάνατον νὰ δύνανται νὰ ἀφιερῶσιν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας εἰς τὸ ἔργον τῶν διαπλάττοντες τὴν νέαν γενεάν μὲ αἰσθήματα εὐγενῆ ἀνθρωπισμοῦ καὶ φιλοπατρίας. Τοιαύτην σωτηρίαν μεταβολὴν δύναται, ὅπως ὁ φατριασμός καὶ ἡ ἰδιοτέλεια ἔχει προχωρήσῃ ἐν Ἑλλάδι, μόνον ὁ Θεὸς νὰ κατορθώσῃ. Καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες μετέρχονται τὸ ἰδανικότερον τῶν ἐπαγγελματίων καὶ αἰσθάνονται βαθύτερον τὸν πόνον τῆς τοιαύτης τῶν κοινῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος τῶν ἐκλύσεως, ἄς προσεύχωνται νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὸν Θεὸν νὰ εὐσπλαγχνισθῇ τὸν τόπον

τοῦτον καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν τῶν μεγάλων νὰ φέρωνται φιланθρωπότερον πρὸς τοὺς διδασκάλους, νὰ ἀγαπῶσι καὶ προστατεύωσι καὶ ἀμείβωσι αὐτοὺς ἀγωνιζόμενους τὸν καλὸν ἀγῶνα καὶ νὰ μὴ ἀνέχωνται νὰ ἀδικῶνται οἱ καλοὶ διδάσκαλοι, ἥκιστα δὲ νὰ δίδωσιν αὐτοί, οἱ μεγάλα ἀξιώματα τῆς πατρίδος λαβόντες, ἵνα μεγάλα ὑπὲρ αὐτῆς σκέπτονται καὶ μεγάλα πράττωσι, τὸ παράδειγμα ἐπονειδίστου φατριασμοῦ καὶ εὐτελοῦς πρὸς τοὺς διδασκάλους συμπεριφορᾶς. Ἄλλ' οἰανδήποτε καὶ ἂν λάβωσι στάσιν οἱ μεγάλοι ἀπέναντι τῶν διδασκάλων ἐφεξῆς, ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι ἄς μὴ ἀποθαρρυνθῶμεν, ἀλλ' ἄς ἐμμείνωμεν ἐν τῇ ἀγογγύστῳ τοῦ καθήκοντος ἡμῶν ἐκτελέσει. Τὸ βλέμμα ἡμῶν ἄς ἔχωμεν πρὸς τὸ ἔνδοξον τῆς πατρίδος ἡμῶν παρελθόν καὶ ἐκεῖθεν ἀντλοῦντες φρόνημα καὶ ἐνθουσιασμόν ἄς καρτερήσωμεν ἐργαζόμενοι, εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ μὴ συμπράξῃ ἡμῖν ὁ Θεὸς καὶ νὰ μὴ ἐπιστέψῃ τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν ἐπὶ τέλος διὰ τῆς νίκης. Ἡ ἐλπίς αὐτῆ τῆς βελτιώσεως, τῆς διορθώσεως τῶν σχολικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἄς ἐμψύχωνῃ πάντας ἡμᾶς καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πορείαν ἡμῶν. Τὰ προσκόμματα, ἂ τυχὸν θὰ παρουσιασθῶσι, ἄς χρῶσιμεθῶσι πρὸς κραταίωσιν τῶν δυνάμεων ἡμῶν, πρὸς

φιλοτιμοτέραν εργασίαν. Ἡ ἰδέα, ὑπὲρ ἧς ἀγωνιζόμεθα, εἶναι τόσοῦτον μεγάλη, ὥστε ὡς μόνην εὐδαιμονίαν καὶ παρηγορίαν ἄς θεωρῶμεν ὅτι ἐτάχθημεν ὑπηρετῆται αὐτῆς. Ὁ Θεὸς ἄς σκέπη πάντας ἡμᾶς καὶ ἄς φωτίζη καὶ ἄς ἐμψυχώνη ἡμᾶς νὰ ἐκτελῶμεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα καὶ κατὰ τὸ νέον τοῦτο ἔτος. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν διακαῆ ἡμῶν εὐχὴν ὑπὲρ ὄλων τῶν διδασκάλων.

ΤΙΝΕΣ ΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

B.

Δευτέρα ιδιότης τοῦ καλοῦ δημοδιδασκάλου εἶναι νὰ ἀγαπᾷ ὡς τέκνα τοὺς μαθητὰς ὄλους καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς εὐφρεῖς καὶ τοὺς ἀφρεῖς καὶ τοὺς εὐτάκτους καὶ τοὺς ἀτάκτους, καὶ νὰ ζητῇ εἰς ὄλους νὰ φανῇ ὡφέλιμος. Οἱ μαθηταί, οὓς διδάσκει, δὲν εἶναι οὔτε Ἀφρικανοί, οὔτε Αὐστραλοὶ, εἶναι τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἐκ τῆς αὐτῆς θρησκείας, ἐκ τῆς αὐτῆς γλώσσης, ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους. Οὗτοι προορίζονται νὰ γίνωσιν αὐξηθέντες πολῖται καὶ νὰ δράσωσι ἐν τῷ κράτει εἰς διαφόρους θέσεις καὶ μεγάλας καὶ μικράς. Καὶ ἡ εὐδαιμονία ἢ κακοδαιμονία τῆς πατρίδος κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθῆς ἢ κακῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν, μάλιστα δὲ τῆς σχολικῆς, ἧτις εἶναι εἰς τὸν διδάσκαλον ἐμπειπιστευμένη κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἡλικίαν. Ἐὰν ὁ διδάσκαλος, οἷοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι, κάμη τοιαύτας σκέψεις, φρονουῦμεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἀγαπήσῃ τὸ ἔργον του καὶ τοὺς μαθητὰς του. Εὐθὺς δὲ ὡς ὁ διδάσκαλος αἰσθανθῇ ἐν ἑαυτῷ ἀγάπην πρὸς τὸ ἔργον του ἀφιλοκερδῆ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς του, ἐξέρχεται ἤδη τῆς βαναυσίας καὶ ἀνυψοῦται εἰς ὑψηλοτέραν σφαῖραν. Ἡ εἰλικρινὴς καὶ θερμὴ πρὸς τοὺς μαθητὰς του ἀγάπη θὰ τὸν καθοδηγήσῃ εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῶν καλλιτέρων μεθόδων τῆς διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς, εἰς τὴν χρῆσιν φιλανθρωπικῶν μέτρων πρὸς διόρθωσιν ἀτακτημάτων, πρὸς προφύλαξιν τῶν μαθητῶν ἀπὸ παρεκτροπᾶς. Οἱ μαθηταί βλέποντες ὅτι ὁ διδάσκαλος ἀγαπᾷ αὐτοὺς καὶ ἐργάζεται πρὸς τὸ καλὸν τῶν μετ' αὐταπαρνήσεως, θὰ ἀγαπήσωσι καὶ αὐτοὶ τὸν διδάσκαλόν των καὶ θὰ προσπαθῶσι καὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας των καὶ διὰ τῆς διαγωγῆς των νὰ μὴ λιπώσιν αὐτόν. Εἰς τὸ σχολεῖον εἰσέρχεται διὰ τῆς

ἀγάπης ὁ ἄγγελος τῆς εἰρήνης καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἐργασίαι εὐδοκίμοσι θαυμασίως. Διὰ τοῦτο πᾶς διδάσκαλος ὡς πρέπει νὰ ἐπιμελῆται νὰ τιμῶσιν αὐτόν οἱ μαθηταί του, οὕτω πρέπει νὰ φροντίζῃ καὶ νὰ ἀγαπῶσιν αὐτόν. Τὸ ἄριστον πρὸς τοῦτο μέσον εἶναι νὰ ἀγαπᾷ αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς του κατὰ τὸ ῥητόν ἢ φιλοφροσύνη διεγείρει φιλοφροσύνην καὶ ἢ βαρβαρότης βαρβαρότητα. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἀξίωσιν ὁ διδάσκαλος εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν νὰ ἀγαπήσῃ αὐτόν οἱ μαθηταί του. Ἡ ἀγάπη ὑποθέτει συμφωνίαν σκέψεων, συμφωνίαν συναισθημάτων, συμφωνίαν τάσεων καὶ γεννᾶται καὶ ἐν τῷ σχολείῳ ὡς καὶ ἐν τῷ βίῳ διὰ τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐξηγήσεως καὶ συνεννοήσεως. Διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος δὲν πρέπει νὰ ἀποξενουῖται τῶν μαθητῶν, δὲν πρέπει νὰ τηρῇ πρὸς αὐτοὺς βαρύτητα ἐν τοῖς διαλείμμασι ἢ ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς, δὲν πρέπει νὰ κάμη καθ' ὄδον ὅτι δὲν βλέπει τοὺς μαθητὰς του, ἵνα μὴ καταβιάσῃ δῆθεν ἑαυτὸν ἀναγκασθεὶς νὰ ἀντιχαιρετῆσῃ αὐτούς. Τοιοῦτον ἄγαν σπουδαῖον διδάσκαλον θεωροῦμεν ὡς ἀκατάλληλον διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ἡμεῖς θέλομεν τὸν διδάσκαλον φιλοπροσῆγορον, κοινωνικόν, ὁμιλητικόν, εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Θέλομεν νὰ ἔχη σχέσεις πρὸς τὰς οἰκογενεῖας πάντας τῶν μαθητῶν, νὰ ἐπισκέπτηται αὐτὰς μάλιστα δὲ ἐκείνας, ὧν ἡ ἐπικουρία πρὸς διόρθωσιν τοῦ μαθητοῦ εἶναι μᾶλλον ἐπιείγουσα. Διὰ τῶν σχέσεων δὲ τούτων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι αὐξάνεται τοῦ διδασκάλου ἡ ἐκτίμησις, μάλιστα ὅταν οὗτος ὡφελῆται τὴν περίστασιν ταύτην τῆς ἐπισκέψεως καταλλήλως νὰ συμβουλευσῇ τι μετὰ φιλοφροσύνης καὶ λεπτότητος, συντελοῦν εἴτε πρὸς διαφώτισιν καθόλου τῆς οἰκογενεῖας εἴτε ἰδίᾳ πρὸς βελτίωσιν τοῦ μαθητοῦ, καθίσταται καὶ ἀγαπητὸς ὁ διδάσκαλος πρὸς τὴν οἰκογενεῖα καὶ οὕτω διὰ τῆς οἰκογενεῖας ἐνισχύεται καὶ ἡ τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον ὑπόληψις καὶ ἀγάπη. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἡ συναναστροφή εἶναι τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ ἀποκτῶμεν καὶ ἐνισχύομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, νομίζω ὅτι οἱ ἀληθινοὶ διδάσκαλοι δὲν θὰ παραμελήσωσι τὴν χρῆσιν τοῦ μέτρου τούτου. Δὲν ἀρνοῦμαι μάλιστα εἰς τὰς πτωχὰς κοινότητας, εἰς ἄς σπανίως πηγαινούν διδάσκαλοι ἄξιοι τῆς ἀποστολῆς των, ὅτι αἱ κατ' οἶκον ἐπισκέψεις ἔχουσι τι ὄχληρόν πολλάκις διὰ τὸν διδάσκαλον, πολλάκις δὲ κακόνιοι καὶ μοχθηρὰ δύναται νὰ χλευάσῃ τοιαύτας ἐπισκέψεις. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρύνουν τὸν διδάσκαλον,

ἀλλὰ μόνον νὰ καταστήσουν αὐτὸν προσεκτικόν κατὰ τὰς ἐπισκέψεις του νὰ μὴ λέγῃ ἢ πράττῃ τι ὀνόμιμον νὰ παρεξηγηθῇ. Ἐξ ὅσων ἡμεῖς γινώσκουμεν, ἡ ἐπισκέψις τοῦ διδασκάλου θεωρεῖται ἰδιαιτέρως τιμὴ πρὸς τῶν γονέων, οἵτινες δὲν ἠξεύρουσι πῶς νὰ ἐκδηλώσωσι τὴν εὐγνωμοσύνην των, μάλιστα ὅταν βλέπουν ὅτι ὁ καλὸς οὗτος διδάσκαλος οὐ μόνον ἐν τῷ σχολείῳ ἐργάζεται ἐπιμελῶς πρὸς ὠφέλειαν τῶν μαθητῶν του, ἀλλὰ καὶ ἐξω αὐτοῦ προσπαθεῖ νὰ καθοδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ πρέπον. Δὲν ἀγνοῶ ὅτι τινὲς τῶν κκ. διδασκάλων, οἵτινες περιορίζουσι τὸ ἔργον των καὶ τὸ καθῆκόν των εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ μόνον ἐργασίαν, ἀκούοντες ταῦτα παρ' ἡμῶν θὰ κινήσωσι τὴν κεφαλὴν λέγοντες ὅτι τοιαῦτα καθήκοντα προσήκουν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ ὄχι εἰς τὸν διδάσκαλον, ὅστις δὲν εἶναι ἀστυνόμος τῶν παιδῶν ἐκτὸς τοῦ σχολείου, καὶ ὅτι ἰκανὴν ἐργασίαν ἔχει ὁ διδάσκαλος ἐν τῷ σχολείῳ, ὥστε νὰ μὴ παρίσταται ἀνάγκη προσθήκης καὶ ἄλλης.

Πρὸς τοιοῦτους διδασκάλους μισθωτοὺς μὴ θέλοντας ἢ μὴ δυναμένους νὰ ἀντιληφθῶσι τοῦ ἔργου των ἐκ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἰδεώδους αὐτοῦ ἀπόψεως, δὲν ἀποτεινόμεθα ἡμεῖς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς διδασκάλους τοὺς παιδαγωγοὺς τῶν μαθητῶν, οἵτινες γινώσκουσιν ὅτι ἡ ἀνατροφή εἶναι παραγόμενον πολλῶν ἐπιδράσεων καὶ ἐντὸς τοῦ σχολείου ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκτὸς αὐτοῦ καὶ ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου των ἀνάγκη νὰ ἐργασθῶσι πρὸς καθυπόταξιν τούτων καὶ χρησιμοποίησιν εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνατροφήν τῶν παιδῶν, ὧν ὁ διδάσκαλος εἶναι ὁ ἀληθὴς καὶ πεφωτισμένος κηδεμὼν ὡς τοιοῦτος ἀναγνωρίζομενος καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει εἰ δυνατόν πανταχοῦ καὶ πάντοτε νὰ παρακολουθῇ τὸν τρόφιμόν του καὶ νὰ εἶναι αὐτοῦ φύλαξ καὶ προστάτης καὶ σύμβουλος καὶ κολαστὴς καὶ σωτὴρ καὶ ὄχι μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας, ἀλλὰ καὶ κατόπιν, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἐπέτυχεν ἢ ἀνατροφή ἢ ὄχι. Τοιοῦτων διδασκάλων ἔχομεν ἀνάγκην πονούντων διὰ τοὺς μαθητὰς των, λησμονούντων ἑαυτοὺς καὶ ἀφιερουμένων ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ καλὸν τῶν μαθητῶν των. Ἡ τοιαύτη δὲ πρὸς αὐτοὺς χριστιανικὴ ἀγάπη θὰ ταυτίσῃ διδάσκαλον καὶ μαθητὰς καὶ ἡ λύπη ἢ ἡ χαρὰ τοῦ ἑνὸς θὰ εἶναι λύπη ἢ χαρὰ τοῦ ἄλλου. Καὶ μόνον ἐν τοιαύτῃ πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ δύναται νὰ φαντασθῶ τὸ ἅγιον ἔργον τῆς ἀνατροφῆς φέρον εὐλογίαν εἰς διδάσκαλον καὶ μαθητὰς. Διὰ τοῦτο ὁ καλὸς διδάσκαλος

ὁ ἀγαπῶν πράγματι τοὺς μαθητὰς του θὰ συνναστρέφεται μετ' αὐτῶν κατὰ τὰ διαλείμματα, θὰ συνδιαλέγεται μετ' αὐτῶν, θὰ καθοδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὸ πρέπον, θὰ ἀντιχαιρετῆ φιλοφρόνως αὐτοὺς καθ' ὄδον, τοὺς δὲ συνεσταλαμένους θὰ χαιρετᾷ αὐτοὺς πρώτος, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς θάρρος· θὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ἀσθενούντας κατ' οἶκον καὶ θὰ προνοῇ μετὰ τῶν γονέων περὶ τῆς θεραπείας, θὰ προσεύχεται ἐν τῷ σχολείῳ μετὰ τῶν μαθητῶν ὄλων ὑπὲρ τῶν κινδυνευόντων, θὰ μετέχη τῆς λύπης τῆς οἰκογενεῖας διὰ συμβῆν δυστύχημα, τῆς χαρᾶς δὲ διὰ τὴν σωτηρίαν· δὲν θὰ ὑβρίζῃ δὲ βαναύσως τοὺς μαθητὰς, οὐδὲ θὰ ἐξευτελίζῃ αὐτούς. Θὰ συνερτάζῃ μετὰ τῶν μαθητῶν ἐν ἐθνικαῖς ἢ χριστιανικαῖς μεγάλας ἑορταῖς καὶ θὰ δεικνύῃ ὅτι ὄλοι ἀνήκομεν εἰς μίαν μεγάλην κοινὴν οἰκογένειαν, εἰς μίαν μεγάλην πατριδᾶ, ἧς ἡ εὐτυχία εἶναι πάντων ἡμῶν ὁ πόθος, διδασκάλου καὶ μαθητῶν. Διὰ τοιοῦτων μέτρων θὰ κατορθώσῃ ὁ διδάσκαλος νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν του, τὴν ἀγάπην τῆς κοινωνίας καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ θὰ εὐρίσκη τὰς καρδίας πάντων ἀνοικτάς, ἵνα ἀκουσθῇ καὶ ἐκτελεσθῇ. Συντελεστικόν πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀγάπης εἶναι τοῦ διδασκάλου ἡ παιδρότης, τὸ ἀφελὲς ἦθος, ὅπερ συγκαταβαίνει πρὸς τὸν μαθητὴν, ἵνα ἀντιληφθῇ τούτου καλλίτερον καὶ ἀναβιάσῃ καὶ προαγάγῃ αὐτόν. Ὁ ἐν Βερολίῳ διευθυντὴς τοῦ Γυμνασίου κ. Ἑρμαννὸς Κέρν λέγει ἐν τῇ παιδαγωγικῇ του ἐν σελ. 143 τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ θέματος τούτου:

«Ὁ διδάσκαλος ὄντως συγκαταβαίνει μέχρι τῶν μαθητῶν καὶ ἐξοικειοῦται μετ' αὐτούς, ἐὰν ἔχη ἦθος ὅσον τὸ δυνατόν παιδικόν, ἐὰν δὲν εἶναι στυγνὸς καὶ σκυθρωπὸς καὶ ἐὰν εἶναι ἀνθρωπος πλήρης ζωῆς καὶ εὐτυχίας. Τότε θὰ τοῦ εἶναι εὐκόλον νὰ μετέχη εἰλικρινῶς τῆς χαρᾶς καὶ λύπης τῶν μαθητῶν του, νὰ ἀπαλλάτῃ αὐτοὺς, ὅσον εἶναι δυνατόν τῆς λύπης καὶ νὰ ἐτοιμάζῃ αὐτοῖς χαρὰν, νὰ ἐννοῇ αὐτοὺς, νὰ μεταφέρῃ ἑαυτὸν εἰς τῶν μαθητῶν τὰς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματα, νὰ συνάπῃ μετ' αὐτῶν ἀβιάστως συνδιαλέξεις, μάλιστα δὲ νὰ μετέχη καὶ αὐτῶν τῶν παιγνιδίων τῶν μαθητῶν, χωρὶς ὅμως νὰ διακυβεύῃ καὶ τὸ κύρος του, ὅπερ πρέπει ἰδίᾳ νὰ εὐλαβῆται.

Ἄλλὰ δὲν πρέπει ὁ διδάσκαλος μόνον νὰ συγκαταβαίνει μέχρι τῶν μαθητῶν, τούτους πρέπει, ὅπερ εἶναι καὶ σπουδαιότερον, νὰ ἀνυψώσῃ, νὰ διδάξῃ νὰ συναισθάνωνται, νὰ σκέπτονται, νὰ

πιθυμούν ως αυτός σκέπτεται, συναισθάνεται και επιθυμεί. Τούτο βεβαίως δεν κατορθώνει ο κρυφίνους πρό των μαθητών του διδάσκαλος, άλλ' ο άνακρινών αυτοίς την χαράν του, τας φροντίδας του, τας γνώμας του, τας επιθυμίας του, εν όσφ ταυτα είναι εις τους μαθητάς καταληπτά και χρήσιμα να τα γινώσκωσι. Η διαφορά δε της ήλικίας, της θέσεως, της άναπτύξεως και άλλων του διδασκάλου διαφορών γίνεται όντως πρόσκομμα ως προς τούτο. Και διά τούτο η άγάπη του μαθητού προς τον διδάσκαλον κατά το έγκάρδιον αυτής δεν δύναται να υπερβή ώρισμένον μέτρον.

Άλλά και ως προς την διάρκειαν της άγάπης ο διδάσκαλος πρέπει να άμφιβάλλη. Θα άναγκασθί πολλάκις να παρεμποδίση του μαθητού την έκπληρωσιν επιθυμιών, αίτινες πηγάζουν από έλλειψιν φρονήσεως ή από έπιπολαιότητα, ένίστε δε υπό καθαρās άγάπης θα άναγκασθί και να πικράνη αυτόν προς σωφρονισμόν. Και όμως εις την χείρα την δέρουσαν δεν είναι εις κατάστασιν ο μαθητής να διαβλέπη πάντοτε την άγάπην, ήτις καθοδηγεί αυτήν προς τούτο».

Ωραία περί της άγάπης γράφει ο Kehr εν τή praxis der Volksschule σελ. 15, τα εξής:

«Τό πρώτον και τό σπουδαιότατον, όπερ πρέπει να άπαιτησωμεν από πάντα διδάσκαλον άνευ εξαιρέσεως είναι η άγάπη—η άγάπη προς τό έργον του προς τους παιδάς, προς τον λαόν, προς τον Θεόν, άνευ άγάπης και ο Ικανώτατος των διδασκάλων ουδέποτε γίνεται παιδαγωγός. Και όσφ όλιγωτέραν άγάπην τό παιδίον εύρίσκει εν τή οικία του, τοσούτω περισσότεραν πρέπει να παρέχη αυτόν ο διδάσκαλος εν τώ σχολείω. Δεν είναι δε τή αληθεία ουδέν κаторθώμα να αγαπώμεν τα καλά και έπιμελή παιδία, τα απολαύοντα κατ' οίκον καλής άνατροφής! Τήν προς τα πτωχά και έγκαταλελειμμένα και άπροστάτευτα παιδία του λαού άγάπην πρέπει πās διδάσκαλος να διδαχθί από τον Πεσταλότσην, και μόνον διά ταιούτης άγάπης γίνεται τό έργον της διδασκαλίας έργον εύλογίας. Ο άπόστολος Πέτρος μόνον τότε, άφ' ου εις τας τρεις έρωτήσεις του Κυρίου ήμων Ιησού Χριστού Σίμων Ιωνά, αγαπας με; απεκριθη πάντοτε: Μάλιστα. έλαβε την προσταγήν. «Ποίμαινε τα άρνία μου». Όταν δε ο διδάσκαλος έχη την πρίπουσαν άγάπην εν τή καρδια του — ως θείως περιγράφει ο άπόστολος Παύλος προς Κορινθ. Α. ιγ. 4-8». «Η άγάπη μακροθυμεί,

αγαθοποιεί η άγάπη δεν φθονεί η άγάπη δεν αυθαδικεί, δεν έπαίρεται, δεν άσχημονεί, δεν ζητεί τα έκυτής, δεν παροξύνεται, δεν διαλογίζεται τώ κακόν, δεν χαίρει εις τήν άδικίαν, συγχαίρει δε εις την αληθειαν, πάντα άνέχεται, πάντα πιστεύει, πάντα έλπίζει, πάντα ύπομένει, η άγάπη ουδέποτε έκπιπτει», τότε δεν έχει ανάγκην να λέγη εις τους μαθητάς του, ότι αγαπα αυτούς. Και όσφ η τή αληθεία περισσότεραν έχει άγάπην, τοσούτω όλιγωτέραν έχει ανάγκην να όμιλήη περι αυτής: διότι η άγάπη άπεικονίζεται εν τή παντοδυναμία αυτής και τή θεία μεγαλοπρεπεία πανταχοϋ και εις τους λόγους και εις τας πράξεις του διδασκάλου και εν τώ σχολείω και εκτός αυτού. «Οι λόγοι είναι περιττοι, όπου τα έργα λαλοϋσι».

Όπου όμως δεν ύπάρχει άγάπη, εκεί είναι τό διδασκαλικόν έργον άθλιον και έλειπνόν και ο διδάσκαλος, όστις δεν κατορθώνει διά των έργασίων του κατ' όλίγον να άποκτήση ύπόληψιν και άγάπην, πίστιν και άφοσίωσιν, είναι άξιολύπητος άνθρωπος. Ουτε τό σχολείον του είναι τόπος άνατροφής, ουτε αυτός είναι άνατρέφων διότι όπως εν τή φύσει μόνος ο ήλιος ο θερμός της άνοιξεως εξεγειρεί τα τρυφερά σπέρματα εις βλάστησιν και άνθησιν και εις παραγωγήν εύχύμων καρπών, ούτω και εν τώ σχολείω η άγάπη του διδασκάλου φέρει εύλογίαν. Λίαν προσφώς περί τούτου λέγει ο Κομένιος: Τήν καλλίστην μέθοδον προς άγωγήν δεικνύει ήμίν ο ήλιος, όστις εις τα αυξανόμενα πράγματα παρέχει 1) αί μέρως και θερμότητα 2) πολλάκις δε βροχήν και άνεμον 3) σπανίως δε βροντήν και άστραπήν.

Εάν πρόκειται όμως να άνατραφώσι οι μαθηταί διά της παντοδυναμίας της άγάπης, άνάγκη να είναι αυτή η προσήκουσα. Εκείνο, ο πολλοί καλοϋσιν άγάπην, πολλάκις είναι άπλή άδυναμία, είναι παραμόρφωσις της αληθινής άγάπης. Η αληθινή άγάπη δεν φροντίζει να έκτελή πāsαν επιθυμίαν των παιδιών, αλλά ζητεί να εξεγειρη ότι ευγενές και μέγα ύπάρχει εν τή ανθρωπίνη ψυχί, να καλλιεργήση ότι άγιον και βαθύ ύπάρχει εν τή ανθρωπίνη καρδια και να προάγη τό αληθές των παιδων συμφέρον. Η αληθινή, η έμβριθής, η αυστηρά και άνατρέφουσα άγάπη πρέπει να φαίνεται εις τας τέσσαρας του Διδασκάλου θεμελιώδεις άρετάς, (τό άγρυπνον, η τάξις, η δικαιοσύνη, ο χαρακτήρ), να είναι δηλ. άγρυπνος εις την προφύλαξιν των μαθητών από σφάλματα και εις την διαφύλαξιν παντός καλοϋ να είναι αυστηρός εις την τή

ρησιν της τάξεως, εξ ης σχηματίζονται καλái συνήθειαι ύποβοηθητικαί της άρετής: να είναι δικαίος εις την χρήσιν επαίνων και ψόγων, εις τας άμοιβάς και τιμωρίας, και πρό πάντων να είναι άνθρωπος με χαρακτήρα τήρων αυστηρώς και άδυσωπήτως ότι έπεί να γίνη. «Ο αυτός Kehr έπεν άλλαχοϋ ο διδάσκαλος, όστις δεν αγαπα τό έργον του, δεν αγαπα τους μαθητάς, καλὰ θα κάμη να κρεμάση μίαν μυλόπετραν εις τον λαιμόν του και να ριφθί εις την θάλασσαν εις τό βαθύτερον αυτής μέρος». Ημεις αγαπώντες τους διδασκάλους δεν δυνάμεθα να συμβουλεύσωμεν αυτοίς παρόμοιον τι. Άλλά καλὰ θα κάμωσιν οι μισθωτοί διδάσκαλοι, οϋς δεν έμπνέει ύψηλοτέρα ιδέα περι του έργου των και της άποστολής των, οϋς διηνεκώς τήκει η λύπη ότι έγειναν διδάσκαλοι, άισχυρόμενοι πρό των ανθρώπων να έμφανίζωνται και να καλοϋνται τοιούτοι, να έγκάταλιπωσι τοιούτο έργον και να έπιδοθώσιν εις άλλο, εις ο έχουσιν ιδιαιτέραν κλίσιν και περισσότεραν άγάπην και να αφήσωσι τό διδασκαλικόν έργον εις τας ευγενείς εκείνας φύσεις, αίτινες υβριζόμεναι, κακούχομεναι, άδικούμεναι δεν παύουσι να εργάζωνται ύπερ του καλοϋ του σχολείου και των μαθητών και διά της προαιρέσεως των ταύτης και διά της πεφωτισμένης έργασίας των παρέχουσιν άνεκτιμήτους ύπηρεσίας εις την πατρίδα αυτών άναδεικνυόμενοι ούτως ήρωες εν τώ άγώνι προς έπικράτησιν της αληθείας, της άρετής, της πίστεως.

(άκολουθεί)

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

B.

Εν προηγουμένη ήμων πραγματεία (ιδε φύλλ. 18 Εκπαιδ.) άπεκαλύψαμεν τας άφορμάς, αίτινες προέκάλεσαν πόλεμον κατά της φιλεικπαιδευτικής Εταιρείας, όστις είναι κυρίως πόλεμος κατά της εκπαιδεύσεως των έλληνίδων γυναικών. Τό γεγονός τούτο μαρτυρεί ότι τα του ύπουργείου της Εκπαιδεύσεως, τουλάχιστον τα του τμήματος της δημοτ. Εκπαιδεύσεως νοσοϋσι και προκαλοϋσι τον οίκτον, εν πολλοίς δε και την άγανάκτησιν των πολιτών διά την παραγνώρισιν της άποστολής των άρμοδιών και διά την κατάχρησιν της πολιτικής εξουσίας, ήν όφείλουν να διαχειρίζωνται πάντοτε εύσυνειδήτως και λίαν προσεκτικώς προς όφελος του Έθνους.

Πριν δε έπιληρθώμεν της καθ' έκαστον αναλύσεως του Β. Διατάγματος του από 27 86ρίου 1892 δι' ου παρέχεται εις πάντα τα παρθεναγωγεία του Κράτους τό δικαίωμα του μορφώνειν διδασκαλίσσας, δημοσιεύομεν χάριν των αναγνώστων της Εκπαιδεύσεως πάντα τα άρθρα αυτού έχοντα ως εξής:

«Άρθρ. 1. Παρέχομεν πāsι τοις ανά τό Κράτος λειτουργούσιν είτε υπό ιδιωτών είτε υπό εταιρειών συντηρουμένοις παρθεναγωγείοις τό δικαίωμα του μορφώνειν διδασκαλίσσας.

Άρθρ. 2. Η ένάσκησις του κατά τό άνωτέρω 1ον άρθρον παρεχομένου δικαίωματος της μορφώσεως διδασκαλίσσων συνεπάγεται την τήρησιν πάντων των περι μορφώσεως των δημοδιδασκάλων κειμένων νόμων του Κράτους και πāsων των περι τούτου διατάξεων αυτού.

Άρθρ. 3. Η άδεια προς έξάσκησιν του δικαίωματος του διά του άνωτέρω 1ου άρθρου παρεχομένου δίδεται παρὰ του ύπουργείου των Έκκλησιαστικών και της δημοτ. Εκπαιδεύσεως. Προς τούτο προσαπαιτείται να άποστέλληται αυτόν τό πρόγραμμα του αίτούντος τοιαύτην άδειαν παρθεναγωγείου και σαφώς να καταφκίνηται εν αυτόν ότι τα τε εν τώ άρθρω 4 του από 24 Απριλίου 1881 περι διδασκαλίας των παιδαγωγικών μαθημάτων κτλ. Β. διατάγματος μαθήματα συγκαταλέγονται και ότι οι διδάσκοντες εν αυτόν καθηγηταί και διδάσκαλοι κέντηνται τα ύπό του νόμου άπαιτούμενα προσόντα.

Άρθρ. 4. Πāsαι αι λοιπαί διατάξεις, αι περιεχόμεναι μέν εν τοις προτέροις Β. διατάγμασι, μη συμφωνούσαι δε προς τας του παρόντος Β. Ημων διατάγματος καταγοϋνται».

Τί κακόν, Κύριε ύπουργέ της Παιδείας, έκαμε η Φιλεικπαιδευτική Εταιρεία εις την Παιδείαν, ώστε να άφκρηται παρ' αυτής τό προνόμιον της αποκλειστικής εν Έλλάδι μορφώσεως των διδασκαλίσσων, να επιτρέπηται δε διά τοιούτου Διατάγματος «πāsι τοις ανά τό Κράτος λειτουργούσιν είτε υπό ιδιωτών είτε υπό εταιρειών συντηρουμένοις παρθεναγωγείοις τό δικαίωμα του μορφώνειν διδασκαλίσσας». Τό δικαίωμα τούτο, όπερ πάννυ άφειδώς δίδετε ήμεις νυν, είχε δοθη υπό της πολιτείας άλλοτε εις πάντα τα σχολεία μέχρι του 1881, οτε αυτή αυτη, η Πολιτεία έπέισθη διά μακράς πείρας ότι τό μόνον καθίδρυμα, εις ο έπρεπε να έμπιστευθί την ύψηλήν όντως ιδέαν του μορφώνειν διδασκαλίσσας, ήτο τό

Ἀρσάκειον καὶ τὰ σχολεῖα τῆς φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας καὶ μόνῃς ταύτης τὰ σχολεῖα ἀνεγνώρισεν ἕκτοτε ὡς τὰ μόνα Διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐξέτασιν διδασκαλιστῶν καλέσασα αὐτὰ μὲ τὸ τιμητικὸν ὄνομα Διδασκαλεῖα τῆς Κυβερνήσεως, ὑπερέωσε δὲ πάντα τὰ κοράσια, ὅσα θέλουσι νὰ μόρφωθῶσι ὡς διδασκάλισσαι νὰ διανύσωσι τοῦ λοιποῦ ἐν τοῖς Διδασκαλείοις τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας τοῦλάχιστον τὰς δύο ἀνωτέρας τάξεις. Ἐγίνωσκεν ἄρα γε τὸ ὑπουργεῖον καθ' ὃν χρόνον ἐπανήρχετο εἰς τὰ πρὸ τοῦ 1881 δεδικασμένα καὶ καταδεδικασμένα τίνες λόγοι ἐπίσαν τὸν τότε ὑπουργὸν τῆς Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἀφαιρῆσθαι ἀποτόμως ἀπὸ πάντα τὰ παρθεναγωγεῖα τὸ δικαίωμα τοῦ μορφῶναι διδασκάλισσας καὶ νὰ ἐμπιστευθῆ τοῦτο μόνον εἰς τὴν Φιλεκαπαιδευτικὴν Ἐταιρείαν; Παραλείπω πάντας τοὺς ἄλλους λόγους καὶ περιορίζω εἰς τὸν οὐσιαστικὸν λόγον τῆς μορφώσεως διδασκαλιστῶν. Διὰ νὰ σχηματισθῆ καὶ λειτουργήσῃ διδασκαλεῖον ἄξιον τοῦ ὀνόματος ἀπαιτεῖται σύμπαν τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων αὐτοῦ νὰ ἀποτελεῖται ἐξ ἐδικῶν ἀνδρῶν, εἰ δυνατόν ἐν Εὐρώπῃ πάντων μορφωθέντων. Ἐκ τῆς ἀξίας καὶ καταλληλότητος τοῦ προσωπικοῦ ἐξαρτᾶται τῶν Διδασκαλείων ἡ ἐπιτυχία. Ἡ Κυβέρνησις διατηρεῖ 4 Διδασκαλεῖα ἀρρένων, δαπανᾷ ἀφθονα χρήματα, καὶ καθ' ἑκάστην ἀκούομεν αὐτὴν παραπονουμένην διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν καθηδρυμάτων τῆς, ἐφθασε δὲ μάλιστα διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μέχρι τῆς τολμηρᾶς ἀποφάσεως νὰ διαλύσῃ αὐτὰ. Καὶ ἂν μία Κυβέρνησις ἐνὸς Βασιλείου ἀδυνατῆ νὰ ἐπαρκῆσῃ εἰς πάσας τὰς χρεῖας τῶν Διδασκαλείων ὡς ἡ ἰδία ὁμολογεῖ, αἱ δὲ ἐλλείψεις αὐταὶ εἴτε περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσωπικοῦ εἴτε περὶ τὸν πορισμὸν τῶν διδακτικῶν σκευῶν καὶ ὀργάνων εἴτε περὶ τὴν εὐρεσιν καταλλήλου οἰκῆματος πρὸς λειτουργίαν τῶν Διδασκαλείων ἐπιδρῶσιν οὐσιωδῶς εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν διδασκάλων, διὰ τίνος μεθόδου συλλογιστικῆς κατῶρθωσεν ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ κυρίως ὁ σύμβουλος αὐτοῦ νὰ πείσῃ ἑαυτὸν ὅτι πάντα τὰ παρθεναγωγεῖα ἰδιωτῶν, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν λειτουργῶσι, θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐπαρκέσωσι εἰς τὰς ἀπικτήσεις, ἃς πρέπει νὰ ἔχωμεν πρὸς εὐδοκίμησιν τῶν Διδασκαλείων καὶ πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν τελειότεραν παρασκευὴν διδασκαλιστῶν; Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ φαίνεται νὰ περιεπέτοντο περὶ τὴν ὑψηλὴν διάνοιαν τοῦ σοφοῦ νομοθέτου καθ' ὃν χρόνον συνέταττε τὸ κανονιστικὸν διάταγμα καὶ ἀ-

νέπυσε τὴν συνείδησίν του ἀπαιτήσας διὰ τοῦ άρθρου 3, ὅπερ παρακαλοῦμεν νὰ ἀναγνώσῃ ὁ ἀναγνώστης, ἀπὸ πάντα τὰ παρθεναγωγεῖα τῶν ἰδιωτῶν καθ' ὅλον τὸ Κράτος, ἃ τοσοῦτον εὐκόλως ἐχειροτόνησε Διδασκαλεῖα, νὰ ὑποσχεθῶσι ὅτι θὰ ἔχωσι ἐν τῷ προγράμματι τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων καὶ τοὺς καταλλήλους πρὸς τοῦτο καθηγητὰς. Περὶ τούτου ἃς μὴ ἀμφιβάλῃ καθόλου τὸ ὑπουργεῖον ὅτι ἐν τῷ προγράμματι θὰ ἀναγράφονται σαφῶς καὶ ἀνελλιπῶς πάντα τὰ παιδαγωγικὰ μαθήματα ἢ ὅσα ἄλλα ἀπαιτήσῃ τὸ ὑπουργεῖον καὶ ὅτι πανταχοῦ θὰ εὐρεθῶσιν οἱ κατάλληλοι ἐιδικοί ἄνδρες, ὧν δὲν βλέπετε, τοσοῦτον βρῖθει ἡ νεωτέρα Ἑλλάς! Ἐὰν ἐπιστεύομεν ὅτι οἱ συντάξαντες τὸ Β. Διάταγμα ἀποδίδουσι καὶ τὴν ἐλάχιστην εἰς ὅσα νομοθετοῦσι σπουδαιότητα, ἠέλομεν ἀποφασίσῃ νὰ κατέλθωμεν εἰς λεπτομερείας πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀστόχων αὐτῶν μέτρων. Ἄλλ' ὅταν καὶ αὐτοὶ γελῶσι δι' ὅσα ἀδύνατα ζητοῦσι παρὰ τῶν ἰδιωτῶν, διότι ἠξεύρουσι κατὰ βῆθος ὅτι δὲν θὰ γίνῃ ἐκ τούτων οὐδὲν, νομοθετοῦσι δὲ οὐχὶ χάριν τελειότερας μορφώσεως τῶν διδασκαλιστῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ δεῖξωσι μόνον τὴν δύναμιν, ἣν ἔχουσι νὰ μεταβάλλωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐκδικῶνται πρόσωπα αὐτοῖς μισητὰ ἢ νὰ εὐεργετῶσι πρόσωπα διὰ τὸν ἕνα ἢ διὰ τὸν ἄλλον λόγον δειχθέντα ἄξια τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ἀγάπης καὶ συνδρομῆς, θὰ ἐμαρτύρῃ ἀπλότῃ ἀσύγγνωστον ἡμῶν, ἐὰν ἡμεῖς ἀπεδίδομεν εἰς ταῦτα μείζονα σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἢ ὅσης αὐτὰ εἶναι ἄξια. Ἄλλ' ἂν διάγωμεν εὐφροσύνην ὥρα ἀναγινώσκοντες μεταρρυθμιτικὰ τῆς παιδείας σχέδια καὶ πράγματα, δὲν δυνάμεθα ὅμως καὶ νὰ μὴ λυπηθῶμεν καὶ νὰ οἰκτερώμεν τὸν δυστυχῆ τοῦτον τόπον, εἰς ὃν ἐπέπρωτο κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους νὰ ἰδῶμεν καὶ τὴν παιδείαν αὐτοῦ νοθευομένην καὶ παρακωλυομένην ἐνθεν μὴ διὰ νομοθετημάτων αὐτοσχεδιαζομένων ὑπὸ ἀνθρώπων μὴ δυναμένων νὰ βλέπωσι πέραν τῶν στενῶν ὀρίων τοῦ κόμματος ἢ τοῦ συμφέροντος, ἐνθεν δὲ διὰ πολιτικῆς συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς κορυφαίους τῶν παρ' ἡμῖν διδασκάλων ἀξίως πάσης κατακρίσεως. Ἐπέπρωτο δὲ τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ τούτου πνεύματος, ὅπερ πνέει διὰ πάσης τῆς νομοθεσίας τῶν νεωτάτων χρόνων ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς διοικήσεως, νὰ μὴ μὲν ἀμέτοχος καὶ ἡ ἐκπαιδεύσις τῶν γυναικῶν καὶ ἀπὸ τῆς περιωπῆς καὶ ἀσφαλείας, εἰς ἣν ὁ σοφὸς νομοθέτης τοῦ 1881 ἔταξεν αὐτὴν, νὰ παραδοθῇ

εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ παντός, ἀρκεῖ νὰ δύναται νὰ συντάττῃ οὕτω, ἐν πρόγραμμῳ περιέχον τὰ μαθήματα, ὅσα θέλει τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἀναφέρον ὀνόματα καθηγητῶν ὅσους θέλει τὸ Ὑπουργεῖον, ὡς ἂν τοῦ Ὑπουργείου καθήκον εἶναι νὰ φροντίζῃ νὰ ὑπάρχουν ἐν τάξει προγράμματα μόνον καὶ οὐχὶ πράγματα.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἣτις καθ' ἡμᾶς εἶναι σπουδαία, περιλαμβάνουσα πολλοὺς κινδύνους ἐν τῇ ὀρθῇ τῶν διδασκαλιστῶν ἐκπαιδεύσει, πρέπει νὰ ἐξετασθῆ τὸ ζήτημα καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τοῦ οὐχὶ μικροτέρου κινδύνου τῆς παρασκευῆς πλειοτέρων διδασκαλιστῶν ἢ ὅσων ἔχει τὸ ἔθνος ἀνάγκην. Μέχρι τοῦδε ἐλειτούργουν δύο μόνον διδασκαλεῖα τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, τὸ ἐν Ἀθῆναις καὶ τὸ ἐν Κερκύρα καὶ ἠγέρθη κραυγὴ κατὰ τῆς πληθώρας τῶν διδασκαλιστῶν, πολλοὶ δὲ δυσχυρίστησαν καὶ δικαίως ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶχε καθήκον νὰ ἰδρῶσθαι πλείονα παρθεναγωγεῖα εἰς τὸ κράτος, εἰς ἃ νὰ χρησιμοποιηθῶσι αἱ ἐργαὶ μένουσαι διδασκάλισσαι καὶ νὰ ἀποσβηθῶσιν οἱ κίνδυνοι, εἰς οὓς ὑπόκεινται πτωχὰ κοράσια δαπανήσαντα ὅ,τι καὶ ἂν εἶχον, ἵνα λάθωσι τὸ πτυχίον διδασκαλίσεως καὶ κατόπιν δι' ἐλλείψιν δημοσίων θέσεων μὴ δυνάμενα νὰ ἀσκήσωσι τὸ ἔργον τῶν, εἰς ὃ ἐξεπαιδεύθησαν. Ἐνθυμούμεθα ὅτι ἐν ἔτει 1886, πρωθυπουργοῦντος τοῦ νῦν πρωθυπουργοῦ, τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως εὐρυε τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῶν διδασκαλιστῶν ἐνδίδον εἰς τὰς ἐπιμόνους αὐτῶν παρακλήσεις, νὰ διερισθῶσιν ὡς διδασκάλισσαι, καὶ διώρισεν πολλὰς αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων, ἔφερε δὲ πρὸς διαιολογίαν μέτρον τοιοῦτου, πρωτοφανοῦς ἐν Ἑλλάδι καὶ οὐχὶ καταλλήλου, τὴν ἀφθονίαν τῶν διδασκαλιστῶν. Ἐπίσης κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ βουλῇ κατεκρίθη δριμύτως ἡ διαγωγή τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ὅστις διώρισεν ἐν τοῖς σχολείοις τῶν θηλέων περισσοτέρως τοῦ δέοντος διδασκάλισσας, ἵνα δώσῃ ἐργασίαν καὶ πόρον ζωῆς εἰς πολλὰς νεανίδας, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ταμείου τῆς δημοτ. ἐκπαιδεύσεως, πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ ὁ νῦν ὑπουργὸς τῆς Παιδείας θὰ ἀκούῃ καθ' ἑκάστην παρομοίαν παρακλήσιν καὶ ἀμφιβάλωμεν ἂν μέχρι τέλους θὰ κατορθώσῃ νὰ μὴ παρεκκλίνῃ τοῦ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, δι' ὃ σφόδρα κατεκρίθη ὁ προκάτοχος του. Ἄφ' οὗ λοιπόν, δύο Διδασκαλείων λειτουργούντων, παρουσιάζεται διδασκαλιστῶν περίσσεια, τί θὰ γίνῃ, Κύριε Ὑπουργέ τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὅταν ἐν πάση γωνίᾳ τῆς Ἑλλάδος λειτουργῇ καὶ ἐν Διδασκαλείῳ θηλέων; Μόνον ἡ σκέψις αὕτη ὅτι διὰ τῆς ἀπλοποιήσεως καὶ διευκολύνσεως τοῦ τρόπου τῆς μορφώσεως τῶν διδασκαλιστῶν θὰ ἀποπλανηθῶσι πολλὰ πτωχὰ κοράσια νὰ διανύσωσι τὰ λεγόμενα Διδασκαλεῖα τῶν ἰδιωτῶν καὶ νὰ ἐφοδιασθῶσι μὲ διπλώματα καὶ ὅτι μὴ δυνάμενα κατόπιν νὰ διορισθῶσι θὰ κακοδαιμονώσιν, ἔπρεπε τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Ἐκπαιδεύσεως (περὶ τοῦ σοφοῦ αὐ-

τοῦ συμβούλου δὲν κάνομεν λόγον, διότι θεωροῦμεν αὐτὸν ἀδιόρθωτον) νὰ καταστήσῃ ὀλιγώτερον τολμηρὸν εἰς τὰ μεταρρυθμιστικὰ του σχέδια καὶ νὰ ἀρήσῃ τὰ πράγματα νὰ ἔχωσι, ὅπως ἔχουσιν, ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τι καλλίτερον. Ἐὰ κοινὰ πράγματα δὲν εἶναι ἀθύρματα, ἃ νὰ δύναται πᾶς τις νὰ μεταβάλῃ κατὰ τὸ δοκοῦν πρὸς χρονοτριβὴν καὶ διασκέδασιν, εἶναι ἡ οὐσία αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ ὅστις δὲν δύναται νὰ ὠφελῆσῃ αὐτὰ σπουδαίως ὀφείλει σπουδαίως νὰ ἀπέχῃται τούτων.

Ἐν ἐπομένῳ ἄρθρῳ θὰ ἐξετάσωμεν τὰ τῶν ἐξετάσεων ἐπὶ πτυχίῳ, οἱαὶ καθαρίζονται ἐν τῷ Β. Διατάγματι ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ὀκτωβρίου 1892 ὑπογραφέντι καὶ δημοσιευθέντι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 391 φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως δὲ τῶν ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ νομοθετουμένων θὰ πεισθῆ τις ὅτι τὰ τῆς μορφώσεως διδασκαλιστῶν ἐν τῷ μέλλοντι ὡς καὶ τὰ τῶν ἐξετάσεων παραδίδονται εἰς τὸν στρόβιλον τῶν πολιτικῶν παθῶν καὶ συμφερόντων καὶ ὅτι ἀμύθηα καὶ κακοδαιμονία θὰ κατακλύσῃ τὸν τόπον, ἂν δὲν προλάβουν οἱ ἀρμόδιοι νὰ σώσωσι τὸν τόπον ἀπὸ μέτρα, ἃ ἀναγνωρίζει καὶ καταδικάζει εἰς ἀσυμφωρα, ὡς σόλοικα, πᾶσα ἀνθρωπίνη διάνοια μὴ ἐπισκοτιζομένη ὑπὸ παθῶν καὶ ὑπὸ λόγων ἰδιοῦ ἢ ξένου συμφέροντος.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Παρακληθέντες νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν κατωτέρω διατριβὴν ὡς καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ δημοδιδασκαλικοῦ συνδέσμου πρᾶττομεν τοῦτο ἀκούσιως καὶ μὲ πολλὴν μας λύπην, διότι δὲν θέλομεν νὰ πιστεύσῃ οὐδεὶς ὅτι συμμεριζόμεθα ἔστω κατ' ἐπὶ ἐλάχιστον τὰς περὶ τῶν διδασκάλων κρίσεις τοῦ κ. Μ. Βρατσάνου. Νομίζομεν ὅτι ὁ διδασκαλικὸς κλάδος ἔχει ἱκανοὺς ἐχθροὺς, οὐδεμίαν δὲ ἀνάγκην παρίσταται νὰ ἐνισχύωμεν αὐτοὺς καὶ δι' αὐτομολήσεως καὶ ἐκ τοῦ ἰδιοῦ ἡμῶν στρατοπέδου. Ἐπειτα δὲν ἀρκοῦσι τὰ τόσα αὐτῶν βάσανα, πρέπει νὰ πικράνωμεν τὴν ζωὴν τῶν διδασκάλων ὑβρίζοντες καὶ ἐξευτελιζόντες αὐτοὺς; Ἄλλὰ μήπως εἶναι καὶ ἀληθεῖς ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον αἱ πρὸς αὐτοὺς ἀποδιδόμεναι κακίαι; Ἐγὼ κηρύττω δημοσίᾳ ὅτι οὐδένα διδασκαλὸν ἠξεύρω χαρτοπαίκτην, μέθυσον, ἐξώλη! Ἡ διδασκαλικὴ τάξις εἶναι ἡ ἐπιμωτέρα καὶ ἡ ἠθικωτέρα τάξις τῆς κοινωνίας. Ὅστις δὲ λέγει τὸ ἐναντίον ἢ δὲν γνωρίζει τοὺς διδασκάλους ἢ ἐν γνώσει διαστρέφει τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλως ἡ κοινωνία σήμερον γνωσκει καλῶς τοὺς διδασκάλους καὶ οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει ἐλαττώσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν κατόπιν τῆς ὀμιλίας τοῦ κ. Βρατσάνου. Πρὸς τὸν ἐπιστεῖλαντα δὲ περίληψιν τοῦ λόγου τοῦ κ. Βρα-

... και προσθέσαστα ἐν ἀγανακτήσει κρίσεις περὶ τῆς ἐπισημονικῆς ἱκανότητος τοῦ κ. Βρατσάνου καὶ τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ὡς διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου καὶ ὡς τμηματάρχου λίαν πικρὰς παρατηροῦμεν ὅτι αἱ κρίσεις αὗται εἶναι ὅλως προσωπικαὶ καὶ οὐδαμῶς συντελοῦσιν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἐκτιμήσεως τῶν διδασκάλων παρὰ τῇ κοινωσίᾳ. Διὰ τοῦτο ἀπεκόψαμεν τὸ μέρος τοῦτο τῆς διατριβῆς ὅλον, καὶ νομίζομεν ὅτι πάντες οἱ διδάσκαλοι θὰ δικαιώσωσιν ἡμᾶς. Πολλὰκις συμβαίνει νὰ χάνη τις τὸ δίκαιόν του ὡς ἐκ τοῦ ἀδεξίου τρόπου, δι' οὗ ὑπερήσπισεν αὐτό.

Ψήφισμα.

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων συνελθὼν σήμερον τὴν 27ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1892, ἐν τῷ διδακτηρίῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Β' Δημοτικοῦ Σχολείου τῶν ἀρρένων εἰς τακτικὴν συνεδρίαν ὁμοφώνως ἀπεφάσισε τὰ ἐξῆς.

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν πρὸς τοῦσαν Κυριακὴν 20ὴν ληγοντος ὁ κ. Μ. Βρατσάνος πρῶτον διευθυντὴς Διδασκαλείου καὶ τεὼς γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, ὠμίλησεν ἐν τῷ Καταστήματι τῆς Ἑταιρίας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ περὶ τοῦ «ὅποιον δεῖ εἶναι τὸ Σχολεῖον, ὅπως ἐκπληροῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ» παρεκτραπέις δὲ τῆς ἐρεῦνης τοῦ προαναγγελθέντος θέματος, ἀπήγγειλεν ἀδίκως δριμύτατον κατηγορητήριον κατὰ πάντων τῶν διδασκάλων, ἀποδοὺς πάντα τὰ μαστιζόμενα σύμπαντα τὸν Ἑλληνισμόν κακὰ εἰς μόνον τὸν διδάσκαλον, ὃν ἐζωγράφησε μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα ὑπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἐποψίν, καὶ ἐν γένει ἐπεσώρευσε κατ' αὐτοῦ μυρίας ὕβρεις.

Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληγες δημοδιδάσκαλοι ἔχουσι πληρεστάτην συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, μετ' ἀκριβείας ἐαυτοὺς ἐξετάζοντες, εὐρίσκουσιν ὅτι, ἂν καὶ ὑβρίζονται μυρίας στερήσεις καὶ παντοίους διωγμούς, ἐκτελοῦσιν ὁμως τὸ ἐαυτῶν καθήκον μετ' αὐταπαρνησίας καὶ θρησκαυτικοῦ ζήλου.

Ἐπειδὴ, ἂν τὸ δημοτικὸν σχολεῖον δὲν ἀνταποκρίνεται πληρεστάτα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς σημερινῆς προόδου, ἄλλοι εὐθύνονται διὰ τοῦτο, ἢ χίστα δὲ οἱ δημοδιδάσκαλοι.

Ἐπειδὴ πάνθ' ὅσα κατὰ τῶν διδασκάλων ὁ κ. Βρατσάνος εἶπε δὲν εἶναι ποσῶς ἀληθῆ, ἠδίκησε δ' αὐτοὺς κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκφρασθεῖς.

Διὰ ταῦτα

Ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων, ἐπιφύλασσόμενος, ὅπως ἐν καιρῷ τῷ δέοντι καταδείξῃ ἀρμοδίως τὰ αἷτια τῆς μὴ καλῆς καταστάσεως τοῦ παρ' ἡμῖν δημοτικοῦ σχολείου, ἐμφράζει τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ λύπην ἐπι τοῖς λεχθεῖσιν ὑπὸ τοῦ κ. Βρατσάνου καὶ ἀποφαίνεται ὁμοφώνως, ἵνα τὸ παρὸν ψήφισμα δημοσιευθῆ διὰ μιᾶς τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένων ἐφημερίδων πρὸς γνῶσιν πάντων καὶ ἰδίως τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων, αἵτινες ἔχουσι τὴν ἀτυχίαν νὰ ὑβρίζονται παρ' ἐκείνων, παρ' ὧν ἔδει νὰ τυγχάνωσι κρίσεως καὶ δικαιότερας ἐκτιμήσεως.

Ὁ πρόεδρος

Π. ΠΑΥΛΑΤΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

Ν. ΜΕΤΑΞΑΣ

Ὁ κ. Μ. Βρατσάνος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 20 Δεβρίου π. ἔ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, ἐνώπιον πολλῶν ἀνθρώπων ὡς καὶ τῶν μελῶν τοῦ συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων ὠμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «ὅποιον πρέπει νὰ εἶναι τὸ σχολεῖον, ἵνα ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωσίας». Παρεδέχθη ὅτι ὁ βίος ἡμῶν δὲν εἶναι ευχάριστος ὑπὸ πᾶσας τὰς ἐπόψεις. Τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου ἄλλοι ἀναζητοῦσιν ἀλλαγῶν ἢ μὲν φρονουσῖν ὅτι ἡ ἐκκλησία δὲν ἐκτελεῖ τὸν προορισμόν της, οἱ δὲ ὅτι ἡ οἰκογένεια, εἶπεν, ἄλλοι πάλιν ὅτι ἡ πολιτεία διαφθείρει τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ὁ κ. Βρατσάνος παραδέχεται ὅτι αἰτία πάντων τούτων εἶναι τὸ σχολεῖον δηλ. ὁ διδάσκαλος ὁ δρῶν ἐν αὐτῷ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν εἶπε νὰ ἀναμένωμεν καλλίτερα ἀποτελέσματα, ὅταν ἡ μόρφωσις τῶν πολιτῶν ἀνατίθεται εἰς ἀνθρώπους μεθύσους, χαρτοπαίκτας, εἰς ἀνθρώπους πᾶν ἄλλο σκεπτομένους ἢ τὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των; Καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἶχον ἐμπροσθέν μου πάντας τοὺς διδασκάλους ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου σχολείου μέχρι τοῦ τελευταίου γραμματοσχολείου, εἰς οὓς νὰ ἐξέθετον τὴν καταστροφὴν, ἣν ἀπεργάζονται εἰς τὴν παρούσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν γενεάν, καὶ θὰ συνεβούλευον αὐτοὺς νὰ μεταβληθῶσιν καὶ νὰ ζητήσωσι διὰ κρείττονος διδασκαλίαν νὰ γίνωσι χρήσιμοι εἰς τὸ ἔθνος διδάσκαλοι. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ λόγου τοῦ κ. Βρατσάνου. Τώρα δὲ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἡμεῖς...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ

ὑπὸ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΜΕΛΑΝΘΙΝΟΥ

ἀριστοβαθμίου τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκ. Ἐν Κιόλει

Ἐκδοσις δευτέρα.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου ἀπελύθη τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐκ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου μετὰ τὸν βαθμὸν ἀριστα εἰς ὅλα τὰ μαθήματα. Ὁ κ. Μ. πρὶν καταταχθῆ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον εἶχε πρότερον ἀσκήσῃ μετ' ἐπιτυχίας τὸ διδασκαλικὸν ἔργον, ἤτο δὲ καὶ ἐφωτισμένος μετ' ἐγκυκλοπαιδικῆν μόρφωσιν καὶ μετ' εὐφυίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἔλαβεν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν ὡς τακτικὸς μαθητὴς αὐτοῦ ἀρίστην παιδείαν, δὲν ἠδυνήθησαν δὲ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μελανθίνου νὰ παραγνωρίσωσιν αὐτὸν οἱ ἀδίκησαντες τοὺς μαθητὰς τοὺς ἄλλους, ὑπὸ μίσους ἀγρίου πρὸς τὸν διευθυντὴν αὐτῶν τὸν κ. Π. Π. Οἰκονόμου. Ἡθὴ δὲ εἶνε ἐν Σαραντὰ Ἑκκλησιαστικῆς διωρισμένος διευθυντὴς πλήρους σχολείου τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Τὸ βιβλίον εἶναι μετὰ σαφηνείας καὶ ἐμπειρίας τοῦ πράγματος γεγραμμένον, πόσον. δὲ τὸ μάθημα τοῦτο ἡμεῖς θεωροῦμεν σπουδαῖον ἢ μᾶλλον ἀπαραίτητον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς γεωγραφίας περὶ τούτου, ὁ ἀναγνώστης, ἂν εὐρεσθητῆ νὰ ἀναγνώσῃ τὰ ἐν τῇ Ἐκκιδεύεται φυλλ. 20 σελ. 156 κ. ἔ. γεγραμμένα.